

Розділ перший

Кордони нашої країни, пане? Що ж, пане, наш кордон на півночі накреслено під полярним сяйвом, на сході межа там, де народжується сонце, над південним краєм навис небесний екватор, а де західний рубіж — там страшний суд.

Американська книга жартів Джо Міллера

Тінь відсидів три роки. Його ніхто не задрочував — на вигляд він був достатньо кремезним, а на погляд достатньо рішучим, аби ні в кого не виникало такої спокуси. Найбільшим клопотом у тюрмі було згаяти час. Тому Тінь підтримував форму, опановував фокуси з монетами та багато думав про дружину і своє безмежне кохання до неї.

Найкраща річ у в'язниці, думав собі Тінь, — певно, єдина хороша річ у в'язниці — це полегшення, яке вона дозволяла відчувати. Відчувати, що він скотився так низько, як тільки можливо, що сягнув дна. Більше не діймала тривога, що копи от-от можуть спіймати — його вже спіймали. Він більше не прокидався на нарах від кошмарів, бо був вільний від страху перед завтрашнім днем — найстрашніше трапилося у дні вчорашньому.

І байдуже, розмірковував далі Тінь, чи дійсно ти вчинив те, за що тебе посадили. Кожен із його співрозмовників тут чимось обурювався: завжди було щось, що система зробила не так. Щоразу лягаві навішають на тебе щось, чого ти не робив — або робив, але трохи не так, як вони про це говорять. Тебе спіймали — і це єдине, що мало значення.

Тінь зрозумів це у перші дні за ґратами, коли новим було все — від жаргону до поганої їжі. Нещасний і безмежно, до мурашок під шкірою, нажаханий, він усе одно відчував полегшення з кожним ковтком тюремного повітря.

Тінь уникав довгих розмов. Та десь у середині другого року все-таки поділився цим спостереженням зі своїм співкамерником, О'Блудою.

На пошрамованій мармизі О'Блуди, професійного шахрая з Міннесоти, якого всі кликали Ловким, розцвіла посмішка:

— Все так. І навіть цікавіше, коли тебе засудили на смерть. Ось тоді і згадуєш усі небиліці про шакари, що їх смертник зняв перед стратою, — бо хотів утерти носа друзякам, яким обіцяв не відкидати копита на шибениці.

— Це жарт?

— Та коню ясно. Гумор шибеника. Кращого не придумали. Бац — і найгірше сталося. Пару днів ходиш прибитий, а потім розумієш, що просто їдеш на електричці, і наступна станція — кінцева, поїзд далі не їде, звільніть, будь ласка, вагони.

— І коли у цьому штаті востаннє когось вішали?

— Якого лисого мені знати? — Ловкий голився майже налісо, крізь тонкий шар білястого волосся було добре видно обрис черепа. — Та я тобі скажу ось що. Ця країна зійшла на пси, коли перестали віпати людей. Воно ж як було — налякай лобуряку зашморгом, то й розв'яжеш йому язика. Вибовкає все, щоб урятувати свою шкуру — або щоб насолити, якщо ту шкуру вже нічого не врятує.

Тінь знизав плечима. У смертному вирокі він не бачив жодної романтики.

А будь-який вирок, окрім смертного, думав він собі, — лише тимчасова перерва в житті. На це є дві причини. По-перше, життя проростає у в'язниці, бо завжди є куди

скочуватися вниз, навіть якщо твою фігурку зняли з дошки. Життя триває, навіть якщо це життя під мікроскопом чи у клітці. І по-друге, якщо скількись протриматися, то зрештою тебе коли-небудь випустять.

Спершу ця перспектива була надто далекою, і Тінь не морочив собі нею голови. Згодом вона почала дарувати надію на далеке майбутнє, і він навчився казати собі «і це мине», коли з ним у в'язниці траплялося всяке лайно — а у в'язниці з тобою завжди трапляється всяке лайно. Одного разу, втішав він себе, чарівні двері відчиняться і він вийде в інший світ. І він викреслював дні на своєму календарі «Співочі птахи Америки» — у тюремному магазині продавали тільки такі календарі — і сонце сходило, хоч він цього не бачив, і сонце заходило, хоч він цього також не бачив. Він вправлявся з монетою, вичитуючи фокуси з книги, яку знайшов у безлюдній тюремній бібліотеці; він качав м'язи; він складав у голові список речей, які робитиме після звільнення з тюрми.

З часом список у голові Тіні ставав усе коротшим і коротшим. Відсидівши два роки, він мав на думці всього три речі.

По-перше, він збирався залізи у ванну. По-справжньому, надовго, щоб серйозно відмокнути у воді з бульбашками. Може, при цьому він читатиме газету, а може й ні. Якогось дня він мріяв про один спосіб, а іншого міняв своє рішення.

По-друге, він збирався добряче витертися рушником та загорнутися в халат. І, певно, взути капці. Йому подобалася ідея з капцями. Якби він курих, то це був би чудовий момент, аби розкурити люльку, але він не курих. Він візьме дружину на руки та підніме її («Цуцику, — заверещить вона з насолодою, прикидаючись, ніби збіса налякана, — що це ти робиш?»). Він віднесе її у спальню і зачинить двері. Вони замовлять піцу, якщо зголодніють.

І по-третє. Після того, як вони з Лорою вийдуть зі спальні, — за день, чи, може, і за два — він буде сидіти тихенько та триматися якнайдалі від неприємностей до кінця своїх днів.

— І тоді ти будеш щасливий? — питав О'Блуда. Того дня вони працювали в тюремній майстерні, збираючи годиннички. Збирати годиннички було не набагато захопливішим, ніж штампувати автомобільні номери.

— Не кажіть про жодну людину, ніби вона щаслива, — відповів Тінь, — поки вона не помре.

— Ти диви, Геродот! Не сподівався, що читатимеш.

— Що за хрін з гори такий, Геродот? — поцікавився Сніжинка, який припасовував стіни годиннички в пази та мав передати конструкцію Тіні, щоб той скріпив її шурупами.

— Один мертвий грек, — пояснив той.

— Моя колишня була звідти, — сказав Сніжинка. — Ото лайно вона їла, разом зі своєю сімейкою. Ви, пацани, не уявляєте собі. Загортають рис в якісь листочки. Повна фігня.

Сніжинка розміром та формою скидався на автомат із колою, мав блакитні очі та світле волосся — настільки світле, що воно здавалося по-справжньому білосніжним. Якось у барі, де цей здоровань працював викидайлом, танцювала його дівчина, а якомусь штріху вистачило дурості її полапати — то Сніжинка йому і вломив. Друзі штріха викликали копів, ті забрали Сніжинку і перевірили по базі — виявилось, що лише півтора року тому його випустили із в'язниці достроково, і умовний термін ще не закінчився.

«А що я мав робити?» — обурено питався Сніжинка, переповідаючи Тіні свою сумну історію. «Я казав тому мудаку, що це моя подруга. Чи я мав терпіти, поки він на мене стартує? Язика в жопу засунути? Та блін, він усю її